

א"ב יהושע עם שימרון פרס

אני חושב שבמערך חלה התפכחות עצומה!

מאלף עיתונים. אני את קול עמי שומע מהילדים שלי, מהמישפחה, ותאמיני לי אני קולט את העם הזה טוב מאוד.

● **לפני שנתיים דיברת על מילחמת אזרחים?**

נכון, אמרתי שאם המערך יגיע לשלטון ונתחיל להחזיר שטחים ותיווצר אבטלה, קיימת אפשרות של מילחמת אזרחים, את יודעת שאל גושיאמונים ואל המחנה האיריאולוגי יכול להצטרף אספסוף, ואז זה יכול להיות מסוכן מאוד, כי על המחנה האיריאולוגי אפשר להתגבר, אבל על אספסוף זה יהיה קשה מאוד. ולכן צריך כבר היום לצמצם את הפער בינינו ובין האספסוף. צריך לעבוד על פתרונות מעשיים. זה בריוק הזמן.

● **אתה מרצה בצבא, סוגש נוער. איך אתה מסביר את ההקצנה שלהם ימינה?**

חלק מההקצנה נובע מתחושת האשמה. הנוער שלנו רגיש לשאלת האשמה והמוסר. מכיוון שהם מרגישים את עצמם אשמים כלפי הערבים, וכדי להצדיק את עצמם הם זורקים אגרסיה על הערבים, בטענה שהערבים רוצים להשמיד אותנו.

לי, למשל, ברור לגמרי שרפול, בחיי היום יום שלו, הרבה יותר מוסרי משרון, למרות זאת, סגנון דיבורו כלפי הערבים נוטה. לעומת זאת, מעולם לא תשמעי את אריק שרון מתבטא בכבדות כלפיהם. ברור לי, שרפול כאיש הרגיש לעניינים מוסריים, אינו יכול לעכל את מה שאנחנו עושים בערבים, ולכן הוא צריך להשליך עליהם תוקפנות ועליידי כך לנקות את עצמו מאשמה. ובגלל הרברים האלה אני מאמין שצריך לדבר עם הנוער במושגים מוסריים, ולא רק במושגים דמוגרפיים. כי לנוער היום יש רגשות אשמה.

אני יודע את זה, כי כשאני מתווכח עם אנשי התחיה, הם אומרים לי אתה מבוה את הערבי כשאתה אומר שהוא לא רוצה להשמידנו. הערבי, הם אומרים, הוא נורמלי. הוא איש של כבוד, הוא רוצה להשמיד אותנו, כי על פי מושגיו אנחנו אויבינו, זה אתה המעוות אם אתה מאמין שלא כך הוא.

כשנתפסו הטרוריסטים, חברי המחחרת

„אני מאמין שנובן הוא בעד מדינה פלסטינית. אני בטוח שבסתר ליבו הוא מוכן לדבר עם אש"ף“

היהודית, אמרתי לאשתי — כשתחלנה להתפרסם הביגורפיות שלהם, יתברר לך כי חלקם אנשים טובים במובן הבסיסי של יחסי שכנות, ועשו מעשים למען זולתם, והקריבו, והיו מוסריים בקהילה שלהם. חלקם, כמובן, פסיכופטים. וכאמת כך היה. המסקנה — כאשר אדם אינו יכול להתמודד עם עצמו דווקא בגלל הרגשות המוסרית, הוא אינו יכול לעמוד בקונפליקט. הופך את הערבי לדמוני ואומר — מגיע לו.

כהנאז לא, אני לא נדהם. אני יכול להתמודד עם התופעה, אבל עם תופעה של פלאטו שרון, שקיבל כמיספר הקולות של שלי"ז זה היה דיכאון הרבה יותר גדול. אם את רוצה להבין את תופעת כהנא, את צריכה ללכת אחורנית ולהבין מי הכניס את האיש הזה לכנסת. גולדה אמרה בזמנו — אין פלסטינים, יש ערבים ומהמישפט הזה עז כהנא, את יכולה להסיק מסקנות לוגיות, ולכן צריך לחזור בחזרה את כל הדרך ולהבין איך ריינמיקה כזו נוצרת.

● **מה עושים עם התופעה?**

לדעתי, צריך להילחם בכהנא בכל כוח, להפוך אותו לתופעה שולית, ללכת עם אנשי גוש אמונים ולעשות מישמרות מחאה נגד כהנא. צריך לעשות הכל כדי להפוך את כהנא ללא לגיטימי. חובשיהכפופ צריכים לעמוד עם שלום עכשיו נגדו, והוא לא יעבור.

● **אתה מאמין שגושיאמונים ישתף פעולה עם שלום עכשיו בנושא כהנא?**
ועוד איך? יוכל נאמן לא רצה להיפגש איתו ויש לי יוכוח נורא ואיום עם יוכל נאמן, אבל אני רוצה לנצל את זה שהוא לא היה מוכן להיפגש עם כהנא, כדי להילחם בתופעה, ואני מאמין שזה אפשרי ואני מאמין שברוך חינוכית אפשר לעשות המון, אפשר להחזיר אנשים לדרך הישר.

● **בתחילת דרכו, היה כהנא תופעה אמריקאית, בעת רוב חסידיו הם בני עדות המזרח, איך אתה מסביר את זה?**
לכן תופעת כהנא כיום מסוכנת שבעתיים. תארי לעצמך, מה יקרה פה אם אותם בני עדות-מזרח גם יהיו מובטלים? ואם את רוצה להבין למה נוטים אחרינו בני עדות-מזרח מן העשירון התחתון, זה פשוט מאוד. קל מאוד להכניס להם שהערבים רוצים להשמידנו, וזה טבעי לגמרי שאדם פרימיטיבי, שמאמין שרוצים

הנוער הזה. לכן אני חושב שצריך להתמודד איתם כטיעונים רציונאליים מוסריים, במערכת של חיים משותפים.

● **וביצד תתגבר על הניכור הקוטבי?**
לא יודע איך אתגבר, אבל אני לא רוצה להגביר אותו. הרבה יותר קל לי לקחת את המישפחה ולנסוע לחו"ל לשבתון, ולהגיד — בסדר, העם הזה מטורף ואין עם מי לדבר. אני לא אוהב את ההשוואה, אבל אם בממשלת ויימאר, כשהיטלר התחיל את העלייה המטרופת שלו, היו הסוציאלידמוקרטיות והקומוניסטים מנסים בכל כוחותיהם האינטלקטואליים ללכת אל העם ולהגיד לו, אל תלכו אחרי האיש הזה, אולי הכל היה אחרת. אם אדם כמו תומאס מאן היה הולך לדבר עם העם, יתכן שתופעת היטלר לא היתה קורית. ולא שחלילה וחס אני משווה את עצמי עם מאן, אבל אני מאמין שאנשים כמונו, שיש להם הרגשות יותר קירבה לגורם מולטיטרי, כי גורמי יושב בתוך עמו. הוא מסתובב בין האנשים, רואה אותם, מתווכח איתם, אין לו סטריאוטיפ של המחנה השני. הוא נכנס איתם במגע, אנושי, ולא פוסל אותם. ותראי את חזן. בא בלילי הבחירות ומרבר גבוהה בטלוויזיה. הרי מי שהפריע למפ"מניקים לעשות הפגנות נגד גולדה היה חזן. ובכלל, למפ"ם יש הכישרון לעשות את כל הטעויות האפשריות. ב-1949, כשהיו לה 14 חברייכנסת, היא היתה עסוקה בחלומות המולדת השנייה. ב-1967, כשישבה בממשלת גולדה, במקום לשבת באופוזיציה, היא לא נקפה אצבע כדי למנוע התנחלויות. איך אמר לי לובה — הייתי בודר. הייתי היחיד שהתנגד להקמת ימת. מפ"ם לא אמרה מילה אחת. ועכשיו מפ"ם רוצה לטפח את ממשלת האחדות הלאומית.

● **אם אתה מזכיר את לובה, רבים בוועים עליו בעת. אומרים שבגלל אגרסיות שרטי שלו, איבד המערך מנרצו. האם גם אתה בוועם עליו?**

איך אני יכול לכעוס על לובה. כשאני מרבר על לובה, אני מרבר על כל מישפחה. אני אוהב אותו. ניסיתי בכל כוחי למנוע ממנו ללכת לבד, ניסיתי לתווך בינו ובין פרס. אני לא יכול לכעוס עליו, אבל אני אומר בצער עמוק שהוא טעה טעות חמורה מאוד. הוא חשב שהוא יכול להיכנס לכנסת רק על אהבת עצמו. הוא האמין שתלמידותיו מתהילה. אלה שהוא לימד אותן עברית ושדיעותיהן הפוליטיות ימנעו מהתחיה, תצבענה בשבילו, רק מפני שהוא איש נחמד. הוא רצה לחבר בין מיקה אשתי שהצביעה עבורו, ובין איזה גרוניני, שהוא לימד אותו עברית. וזו היתה טעות. עכשיו נוצר פער איום. הוא לקח לנו מנרצ וליתי עליו.

„אני יודע מהיכרות קרובה, כי בעומק ליבו פרס הוא הרבה יותר יונה משהיה איפעם“

להשמידו, ירצה לזרוק את מי שרוצה להשמידו לי.

● **דבריו של כהנא נשמעים דברים זרים, דיבורים של מישהו מחוץ לארץ, לא מכאן, ובכל זאת הצביעו עבורו בצבא.**

גם דבריו של רפול נשמעים זרים. פיתאום אנחנו מגלים בישראל יהודי שיש לו פינתו שלא שמענו עליהם. אין עם המחוסן בפני התהומות שיש בתוכו. לכן לא צריך להגיד כהנא זה לא יהודי. לא זו השיטה לנטרל אותו. צריך להילחם נגד המהות הכהנאית-הגזענית, על הבסיס ההומאני ודקוע אותה.

● **אתה יודע שתופעת כהנא מתפשטת גם אצל בני ההתיישבות הנושעה הזה?**

א"ב יהושע ליד הצריף

עד שהטינופת מגיעה לכאן, היא מתמוססת בוואדי“

● **מה אתה בותב בעת?**

גמתי לכתוב מחזה בשם תפיצים, שיוצג בתיאטרון חיפה, ואני כותב רומן עם מימד קצת היסטורי.

● **האם מה שמתרחש משפיע על הכתיבה שלך?**

זה משפיע, ובאיוה מקום אני רוצה להרוף את ההשפעה בשתי ידי. אני מפחד כל-כך מההשפעה המיידית על הכתיבה, שנשבעתי לא לכתוב מאמרים, כדי לא להרגיל את העט לכתיבה עיתונאית. אבל המציאות הזו נכפית עלי בשחור לבן, ואני פוחד שהמציאות כוכשת את הרברים, ולכן אני שמח שהרומן שאני כותב, הוא לא מכאן ועכשיו.

● **האם יש לך מישמעת עבודה?**

כן, אבל אני לא יכול לשמור עליה כל יום. אך מישמעת עבודה היא התנאי בפרוזה. מספיק שאני יושב ליד השולחן, ואפילו דבר לא כתבתי. די בכך שיבתי שלוש שעות. אני כותב בדרך-כלל בנוקד ובערבים, או כאן בצרפתי שלי, או כחרתי שבאוניברסיטה.

נו, אז ספרי לי מה חדש בהעולם הזה, את יודעת שאני לא קורא עיתונים. הם רוחים אותי. במיוחד מעריב וידיעות. ודאי שבועונים. זה מזור, אבל זה תמיד היה כך אצלי. אולי זו אחת הדרכים שלי להרוף מציאות. אני לא טובל את ההתמכרות לפרטי היום יום, הגורמת לך שלא תראה את הקווים הגדולים, הגורמת לך לטעות באינטרפטיציה. צריך לשמור על מרחק.

לבד-גוריון היתה יכולת עצומה לקרוא חומרים אחרים. הפוליטיקאים כיום יושבים ליד השולחן 24 שעות כיממה ועושים את כל הטעויות. הם רואים את העולם במיקרו, אף פעם לא במקרו. תאמיני לי, כל עניין השיגעון והצימאון לקריאת עיתונים בארץ, זה מטורף. אין מישהו בעולם שקורא עיתונים כמו בארץ.

● **ראיתי פה את עיתון „הארץ“.**

זה בגלל אשתי. היא מקבלת אותו כל בוקר.

● **אם אינך קורא עיתונים לא בתוך עמך אתה יושב.**

אני את עמי מכיר מהנהג שלוקח אותי להרצאה בצבא. תאמיני לי שזה קול עמי יותר